

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

PRENUMERATA KWARTALNA
7.50 ZŁOTYCH.
OD 6 EGZEMPLARZY 6.25 ZŁ.
NUMER POJEDYNCZY 60 GROSZY.
KONTO CZEKOWE w P. K. O. 52.020
Nr KONTA ROZRACHUNKOWEGO
W URZ. P.-T. WARSZAWA I — 276.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA
WARSZAWA,
MARSZAŁKOWSKA 81a
REDAKCJI 9-66-06.
ADMINISTRACJI 9-61-92.
Redakcja rękopisów nadesłanych
nie zwraca.

Ceny ogłoszeń: Strona w tekście: 350 zł., 1/2 — str.
175 zł., 1/4 str. 87 zł 50 gr. Poza tekstem za str.
250 zł., 1/2 str. 125 zł., 1/4 str. 62 zł. 50 gr.
Publikacje bilansów o 50% drożej. Ogłoszenia
Instytutu Cyfry Komunalnych (dostarczone bezpośrednio do Administracji) za str. 120 zł., 1/2 str.
60 zł., 1/4 str. 30 zł.

Redaktor — Franciszek Branny

ROK XX.

WARSZAWA, 1 MAJA 1938 r.

nr 18

TREŚĆ nr 18. Na co czekamy... — *F. Branny*. Zadania związków letniskowych — *Mgr Józef Przetocki*. Wyniki gospodarki finansowej samorządu w 1936/37 r. — *X*. Co piszą inni: „Kierunki reformy finansów samorządu terytorialnego” — *A*. Sprawy bieżące. Wiadomości gospodarcze. Poradnik.

Na co czekamy...

W czasie obrad sesji budżetowej Izb Ustawodawczych dużym zainteresowaniem cieszyły się między innymi projekty ustaw o organizacji publicznej służby zdrowia, o zwalczaniu gruźlicy i chorób wenerycznych. Projekty te miały zarówno swoich zwolenników, jak i przeciwników, jednakże liczby tych ostatnich była znacznie większa i ona to zdecydowała o losach tych projektów, które zamiast stać się ustawami, pozostały nadal — być może, że na czas dłuższy — tylko projektami ustaw.

Żywa, a czasami namiętna dyskusja, jaką toczono na temat tych projektów na łamach prasy fachowej i codziennej, ustała. Nastąpiła cisza, błoga cisza, pozwalająca wszystkim zainteresowanym w tych sprawach na korzystanie z niezastudzonego wypoczynku. Nic tej ciszy na razie nie mąci, bo projekty ustaw pozostały na razie projektami, więc ich zwolennicy nie mogą się zabrać z pasją do ich realizowania, a dla przeciwników przestały być groźne. Nikogo to nie wzrusza, że projekty te były nieżywcio-we, nie do przyjęcia, że nawet ich zwolennicy godzili się częściowo z tą prawie że powszechną opinią co do ich praktyczności życiowej. Widocznie zbyt dużo energii wyładowano w ich sformułowanie, w ich obronę oraz w ich zwalczanie i to prawdopodobnie stało się przyczyną, że zapomniano o tych projektach na tak długo, dopóki znowu ta sprawa nie stanie się aktualną na terenie parlamentarnym.

Projekty wyżej wspomnianych ustaw są bardzo dalekie od doskonałości, zresztą jak każda ludzka praca nigdy doskonałą nie jest i nie będzie. Tym nie mniej do doskonałości dążyć musimy i poprawiać wszystko to, czego w naszej opinii za doskonałe nie uważamy. Mimo to, iż projekty tych ustaw przestały być aktualne na terenie Izb Ustawodawczych z racji ich chwilowego niefunkcjonowania, winniśmy się zabrać do pracy nad ich przystosowaniem do wymo-

gów życia codziennego, by móc Izbowi Ustawodawczym przedłożyć projekt bardziej dojrzały, który znajdzie powszechną aprobatę.

Życie nie może czekać, płynie i upływa w warunkach, wytworzonych w splocie różnych okoliczności. Rodzą się ludzie i umierają nadal bez opieki lekarskiej, o ile ich nie stać na zapewnienie sobie tej opieki o własnych siłach, gruźlica zbiera swoje żniwo zarówno w pałacach, jak chatach i lepiankach chłopskich i robotniczych, choroby weneryczne trapią i trawią ludność, powodując wzrost osób niewiedomych od urodzenia i osób umysłowo chorych. W niejednej rodzinie odgrywa się tragedia, gdy matka lub ojciec schodzi przedwczesnie z tego świata, pozostawiając sporą gromadkę dzieci niezaopatrzonej, a często zakażonych chorobą, na pastwę losu, gdy matka lub ojciec, jedyny żywiciel i opiekun boryka się w ostatnich chwilach swego doczesnego żywota nie tylko z cierpieniami fizycznymi, ale i moralnymi, spowodowanymi troską o los pozostałych i drogich jego sercu dzieci. W złych warunkach zdrowotnych i materialnych rodzą się, wychowują i umierają ludzie raczej o złych niż dobrych skłonnościach, o ile oczywiście nie widzą znikąd zainteresowania się ich dołą, o ile nie przyjdzie pomoc z zewnątrz, która, co złe, wypleni lub unieszkodliwi, a co dobre, podtrzyma.

Nie pora więc siedzieć i odpoczywać z założonymi rękoma. Trzeba nam zabrać się do pracy nad uregulowaniem tej ciągle jeszcze zaniedbanej dziedziny. Zainteresowanych w tej sprawie jest dużo, bo zainteresowane jest państwo ze względu na siłę zbrojną i siłę gospodarczą ludności, zainteresowane może nieco z innych przyczyn są samorzady terytorialne, ubezpieczenia społeczne i świat lekarski. Wszystkie te czynniki dążą do tego samego celu tj. do otoczenia ludności należyłą opieką zdrowotną, do

stworzenia dla niej odpowiednich warunków, by wychować i mieć zdrowe fizycznie i moralnie społeczeństwo. Jesteśmy więc zgodni przy wytyczaniu celów, a rozbieżność zaczyna się dopiero wówczas, gdy zabieramy się do pracy, gdy chcemy realizować swe zamiary. Wówczas to występuje kolizja interesów, zadań i obowiązków i zamiast harmonijnej pracy następuje dysharmonia.

Wszyscy stanęliśmy już na stanowisku, że sprawa opieki zdrowotnej nad ludnością nie potrzebuje w chwili obecnej adwokatów. To już jest znaczny postęp. Posuńmy się jeszcze o krok dalej i powiedzmy sobie, a raczej postanówmy, że wszystkie zainteresowane w sprawie opieki zdrowotnej czynniki po zajęciu miejsca przy wspólnym stole obrad nad tą sprawą obejdą się również bez adwokatów. Obliczmy wszystkie potrzeby w tej dziedzinie i wszystkie nasze możliwości finansowe, jakie dla tej sprawy możemy przeznaczyć, a następnie proporcjonalnie do tych możliwości rozłożymy sprawiedliwie prawa i obowiązki pomiędzy poszczególne zainteresowane czynniki. Bo dziś już nie pora na spychanie obowiązków na jedną z zainteresowanych stron, która, jak dobrze o tym wszyscy wiemy, tych obowiązków udźwignąć nie zdoła, by ta pomoc, tak pilna i niezbędna dla ludności, nie okazała się iluzoryczną i niewykomalną. Nie możemy więc kosztami wykonywanej opieki zdrowotnej nad ludnością obciążyć wyłącznie państwa bądź samorządów, bądź ubezpieczeń społecznych bądź też zwalić je w znacznej części na świat lekarski, żądając od niego takich świadczeń, jakich nie wymaga się od reszty grup społecznych.

W rozważaniach nad uregulowaniem całokształtu opieki zdrowotnej nad ludnością musimy przede wszystkim pamiętać, że istnieje wschód lub zachód, gdzie te sprawy w ten lub inny sposób uregulowano. Dla nas jest to w tej chwili rzeczą obojętną na razie, co, gdzie i jak uregulowano. Dla nas miarodajne są, jak już wspomniałem, nasze potrzeby i nasze możliwości. Uregulujmy sobie te sprawy na niższym poziomie, ale powszechnie. Nam nie są potrzebne nieliczne luksusowe urządzenia którymi moglibyśmy się chętnie przed obcymi, lecz urządzenia skromne, ale za to w liczbie, mogącej zaspokoić nasze wszystkie potrzeby. Oczywiście, że nie możemy dążyć do równania w dół, ale do podciągania w górę, lecz z drugiej strony nie możemy zaspokajać potrzeb na niektórych odcinkach w sposób, nie odpowiadający naszej przeciętnej stopie życiowej i naszym możliwościom finansowym. A pod tym względem nagrzyszyliśmy już sporo.

W dyskusji nad projektem o organizacji służby zdrowia publicznego projekt ten nazwano „małą konstytucją sanitarną“. Aczkolwiek projektowi temu było tak daleko do miana małej konstytucji sanitarnej, jak mnie do godności biskupa, tym nie mniej powinniśmy się pokusić o stworzenie takiej konstytucji, w której uregulowanoby wszystkie sprawy z zakresu zdrowia publicznego o charakterze zasadniczym i powszechnym. Po co mówić o jednej i tej samej sprawie w całym szeregu ustaw specjalnych, po co regulować w każdej z tych ustaw sprawę tylko częściowo? Przecież nie las ustaw i roz-

porządzeń oraz prawdziwy gąszcz „prawodawstwa okólnikowego“, w którym gubią się nawet sami „prawodawcy“ będzie decydował o poziomie zaspokojenia potrzeb ludności w dziedzinie zdrowia publicznego, lecz jedna prosta i nieskomplikowana ustawa, czyniąca zadość wymogom życia społecznego, przymierzona do naszych możliwości, postawi niewątpliwie całokształt spraw zdrowotnych na odpowiednim poziomie. Opracowanie takiej ustawy będzie należało do rzeczy zmuszonych, wymagających dużego wysiłku, wysiłku ze strony całego szeregu zainteresowanych czynników, ale jeśli zadano sobie trud zebrania i wydania polskiego prawa sanitarnego w dwóch obszernych tomach, to można popracować i nad tym, by całokształt spraw sanitarnych mógł być uregulowany w jednej zasadniczej ustawie, do której wydanoby potrzebne rozporządzenie wykonawcze. Bo jeśli za podstawową instytucję, mającą sprawować opiekę zdrowotną nad ludnością, uznaliśmy ośrodek zdrowia, to instytucja ta nie może zawisnąć w powietrzu, nie może żyć życiem odrębnym, nie oglądając się na inne instytucje zdrowotne, jak szpitale, sanatoria itd. Nie możemy i nie powinniśmy wydawać oddzielnych ustaw o ośrodkach zdrowia, o zwalczaniu gruźlicy, jaglicy, chorobach wenerycznych i innych chorobach społecznych i zakaźnych, w których to ustawach ośrodek zdrowia będzie odmieniany ciągle i zawsze we wszystkich przypadkach. Mnie zdaje się, że warto nad tą sprawą zastanowić się i że warto nad nią popracować.

Oczywiście, że jednostka tej pracy nie podoła, a pracy tej podjąć się winien zespół osób, którym nie chodzi o autorstwo lub interes tej czy innej instytucji, lecz o zdrowie ludności, pozbawionej obecnie należytej opieki.

Władzą, powołaną do czuwania nad zdrowiem ludności w całym kraju, jest Ministerstwo Opieki Społecznej. Skupia ono w swym ręku nadzór nad działalnością różnych instytucji prawa publicznego w zakresie zdrowia publicznego, w jego ręku znajdują się prawie że wszystkie instrumenty do stosowania odpowiedniej polityki w tym zakresie. Stamtąd więc winna wyjść inicjatywa, zmierzająca do opracowania projektu ustawy, która by mogła słusznie pretendować do nazwy małej bądź dużej konstytucji sanitarnej. Zaznaczam jednak, że pracy tej będzie można dokonać tylko wówczas, jeśli do współpracy zostaną zaproszone wszystkie zainteresowane czynniki na równych prawach, jeśli inicjatorzy i projektodawcy nie będą się zasłaniać nieistniejącymi tajemnicami i jeśli zaniechają mało przyjemnej, a w praktyce tak mało skutecznej metody zaskoczenia zainteresowanych w tych sprawach instytucji. Wreszcie trzeba przystępować do pracy z mocnym postanowieniem, że chcemy naprawdę stworzyć rzecz możliwie dobrą i trwałą, a nie tymczasową, gdyż „tymczasowość“ w naszym życiu publicznym, jak uczy nas doświadczenie posiada zazwyczaj charakter pracy dorywczej, a więc częstokroć tandetnej, a niestety trwałej.

F. Branney.

Zadania związków letniskowych

(Artykuł dyskusyjny).

Dr Leszczycki Stanisław w artykule pt. „Zadania związków letnisk i zimowisk“ w numerze letniskowym „Samorządu“ Nr 2 z roku bież., poruszył zagadnienie niezmiernie aktualne. Stale rozwijający się ruch letniskowy i zimowiskowy kryje w sobie dalsze wielkie możliwości rozwoju. Tempo tego rozwoju będzie zależało w znacznej mierze od organizacji pracy związków letnisk i zimowisk. Dlatego *programy działalności związków letnisk i zimowisk* na bliższą i dalszą przyszłość powinny być możliwie dokładnie przedyskutowane. Dyskusja ta jest pożądana także z tego powodu, że *związki letnisk i zimowisk są organizacjami nowymi*, szukającymi dopiero swoich właściwych dróg. Uważając artykuł dr Leszczyckiego niejako za inaugurację omawianej dyskusji, chcę dać wyraz moim poglądom na program działalności związków letnisk i zimowisk.

Celem związków letnisk i zimowisk jest praca nad rozwojem ruchu letniskowego i zimowiskowego. Praca ta powinna polegać przede wszystkim na *usuwaniu przeszkód* ruch ten hamujących. Przeszkody te znajdują się na obydwóch odcinkach pola działania związków. Rozwój ruchu letniskowego i zimowiskowego opóźnia zarówno brak urządzeń letniskowych i zimowiskowych, jak i niedostateczne odczuwanie potrzeby wyjazdów letniskowych i zimowiskowych przez społeczeństwo, a właściwie częściej niezaradność w organizowaniu zaspokajania tej potrzeby. Co więcej, między obu tymi przeszkodami zachodzi ścisły związek, brak urządzeń letniskowych i zimowiskowych powstrzymuje wielu ludzi od wyjazdu na letnisko i zimowisko, na odwrót zaopatrywanie letnisk i zimowisk w potrzebne urządzenia opóźnia się, gdyż jest uzależnione od frekwencji letników.

Współzależność ta wymaga nie tylko jednoczesnej pracy związków letnisk i zimowisk na obu tych odcinkach działalności, lecz także dokładnej znajomości kompleksu jednych i drugich przeszkód, aby móc każdorazowo orientować się, gdzie w danym okresie czasu znajduje się największy punkt oporu. Punkt ten może znajdować się raz po tej, innym razem po drugiej stronie, zależnie od tego, czy wystąpi brak urządzeń letniskowych, szczególnie najważniejszych z nich — pomieszczeń i aprowizacji, czy też istniejące urządzenia nie będą w pełni wykorzystane. W pierwszym wypadku punkt ciężkości pracy związków letnisk i zimowisk powinien się przesunąć na *przysposobienie terenu*, w drugim wypadku związki powinny wzmocnić propagandę *dla zwiększenia frekwencji*. Przez pracę tą związki letnisk i zimowisk spełniać mogą niesłychanie ważną rolę regulatora ruchu letniskowego i zimowiskowego.

Nasilenie pracy związków letniskowych i zimowiskowych w jednym lub drugim kierunku w skali ogólnej będzie zależało przede wszystkim od kształtowania się koniunktury gospodarczej. Wiadomo, że w okresie kryzysu frekwencja na letniskach i zimowiskach zmniejsza się i na odwrót w okresie poprawy

gospodarczej wzrasta. W okresie kryzysu związki letniskowe i zimowiskowe muszą przeto poświęcić szczególną uwagę *propagandzie*, gdy okres poprawy koniunktury stwarza konieczności *rozbudowy urządzeń letniskowych*, zwiększając jednocześnie możliwości ich sfinansowanie.

Obok zagadnienia wpływania na utrzymanie równowagi między podażą urządzeń letniskowych a popytem na nie w skali ogólnej wyłania się zagadnienie utrzymania tej równowagi w poszczególnych miejscowościach. W zakresie propagandy wysuwa się tu zagadnienie propagandy indywidualnej. Zdarza się, że w niektórych miejscowościach jest tłok, gdy chłonność innych nie jest w całości wykorzystana. Czy można temu zaradzić? Owszem, można. Przede wszystkim placówki informacyjne związków letnisk i zimowisk powinny być w ciągu sezonu informowane o *stosunku frekwencji gości do istniejących urządzeń* i doradzać zgłaszającym się wyjazd do miejscowości, w których istniejące urządzenia, np. specjalne domy letniskowe, nie są należycie wykorzystane. Dobrze byłoby też wydawać w sezonach ze dwa razy w miesiącu komunikaty prasowe, wymieniające miejscowości, rozporządzające jeszcze wolnymi mieszkaniami.

Na kształtowanie się frekwencji w poszczególnych miejscowościach można wpływać nie tylko przez propagandę indywidualną, lecz również przez usuwanie przeszkód, wpływających ujemnie na frekwencję w danej miejscowości. Znam miejscowość, gdzie po wybudowaniu dobrej drogi ruch letniskowy nie tylko nie ożywił się, lecz przeciwnie zaczął podupadać. Miejscowość ma duże walory letniskowe. Czemu tłumaczyć zagadkę zmniejszającej się frekwencji po usprawnieniu komunikacji? Jedną z przyczyn jest kurz, który zwłaszcza po przejeździe pojazdów mechanicznych wznosi się tumanami. Wiatr gna je raz w prawą, raz w lewą stronę drogi, uniemożliwiając letnikom spacerować po drodze, a co gorsza leżakowanie przed domami, położonymi z obu stron drogi. Letnicy, więcej przywiązani do miejscowości, sami skrapiają drogę przed swoimi domami, inni szukają miejscowości wolnych od kurzu, przed którym uciekli z miasta. Do zmniejszenia się frekwencji dołączył się nadto wzrost cen na skutek ułatwionego wywozu żywności do pobliskiego większego skupienia letniskowego. Frekwencję w omawianej miejscowości możnaby uratować niewielkim kosztem przez zorganizowanie skrapiania drogi, wzdłuż której płynie w rowach woda, co znacznie ułatwia wykonanie zadania.

Dla regulowania nastawienia swojej działalności oraz dopasowywania tejże do potrzeb terenu związki letnisk i zimowisk powinny dążyć do umożliwienia dokładnego zaznajomienia się z frekwencją i potrzebami terenu oraz do utrzymania wiadomości o nich w aktualności.

Przede wszystkim wysuwał by się postulat

ustalenia, w jakim stopniu są wykorzystywane w poszczególnych miejscowościach istniejące urządzenia letniskowe, szczególnie pomieszczenia. Wiadomości o tym zorientują związki o rozmiarach nadwyżki podaży, co będzie jednoznaczne z orientacją co do stopnia i rodzaju propagandy. Trzeba przy tym zwrócić także uwagę na rodzaj wolnych pomieszczeń, (pensjonaty, domy letniskowe, izby u gospodarzy itd.). Ustalenie tych okoliczności będzie ważną i cenną wskazówką także dla miejscowej ludności, zorientuje ją bowiem, *jakie inwestycje są najwięcej pożądane*. Zorientowanie się w kształtowaniu się popytu i podaży w poszczególnych miejscowościach da też podstawę do poczynań indywidualnych związków letnisk i zimowisk.

Następnie trzeba by przeprowadzić *rejestrację najpilniejszych potrzeb* w zakresie urządzeń letniskowych, szczególnie takich, które można zaspokoić w ramach obecnych możliwości finansowych terenu i pomocy finansowej z zewnątrz. Proponowałbym zestawienie tego katastru przy współudziale letników i zimowników przez urządzanie w sezonach *zebrań dyskusyjnych o potrzebach danej miejscowości*. Udział gości w tych zebraniach zorientował by gospodarzy, które braki są przez letników i zimowników najwięcej odczuwane. Być może, że niektórzy z gości, wśród których nie brak różnego rodzaju fachowców, podali by praktyczne sposoby wykonania potrzebnych urządzeń. Zebrania takie dały by sposobność wymiany także innych wzajemnych życzeń gospodarzy i gości.

Warunkiem dobrego wykonania przez związki letnisk i zimowisk tak pojętych zadań, jest:

1) najdalej idąca *współpraca czynników miejscowych* przez dostarczanie związkowi potrzebnych informacji,

2) jak najszerszy *kontakt organów związków letnisk i zimowisk z terenem*.

Częste wyjazdy organów związków letnisk i zimowisk w teren, szczególnie w sezonach, umożliwiły by im uzyskiwanie bezpośrednich wiadomości o wszystkich sprawach, wchodzących w zakres zainteresowań związków. Widzieli by naocznie, czego na miejscu brak, słyszeli by, na co najwięcej uskarżają się goście, dowiedzieli by się od gospodarzy, co przeszkadza w wykonaniu potrzebnych urządzeń, w czym trzeba gospodarzom pomóc, zachęcili by gospodarzy do wykonania takiego lub innego urządzenia, wskazując na przykład sąsiadów. Było by pożądane, by w zebraniach dyskusyjnych o potrzebach danej miejscowości, gospodarzy i gości brał udział delegat związku letnisk i zimowisk.

Jeżeli chodzi o sposób wykonywania zadań związków letnisk i zimowisk, zgadzam się najzupełniej z tezą dr Leszczyckiego, że propagandę powinny związki przeprowadzać same bezpośrednio, natomiast do urządzania letnisk związki letnisk i zimowisk powinny przyczynić się pośrednio. Ponieważ o propagandzie mam zamiar napisać osobno, obecnie ograniczam się tylko do uwag o roli związków w zakresie pośredniego oddziaływania na urządzanie letnisk (dla uzupełnienia słusznych uwag dr Leszczyckiego na ten temat).

Jako najważniejsze zadanie wymienił bym tu *budzenie inicjatywy* zainteresowanych czynników miejscowych. Mieszkańcy miejscowi, przyzwyczajeni do warunków, w których wzrosli, nie mogą często zrozumieć potrzeby niektórych urządzeń potrzebnych im samym, a cóż dopiero mówić o potrzebach obliczonych na zaspokojenie przede wszystkim potrzeb cudzych. Często gospodarze rozumieją potrzebę wykonania tych lub innych urządzeń, ale uważają, że wykonanie tych urządzeń przerasta ich możliwości finansowe. Zwrócenie uwagi na *konieczność* potrzebnych urządzeń i poddanie *sposobów* wykonania oraz sfinansowania inwestycji podpatrzonej przez związek w innych miejscowościach niewątpliwie *przyspieszy* proces zaopatrywania letnisk i zimowisk w potrzebne inwestycje. Poważną rolę może tu odegrać umiejętne rozbudzenie ambicji i współzawodnictwa. Do budzenia inicjatywy powinny przyczynić się także wspomniane wyżej zebrania dyskusyjne gospodarzy i gości.

Związki letnisk i zimowisk powinny nie tylko budzić inicjatywę czynników miejscowych, lecz w miarę możliwości *pomagać* przy wykonywaniu podejmowanych przez te czynniki zadań. Dr Leszczycki wskazał na jedną z form tej pomocy, *poradnię* techniczną. Nie mniej aktualną formą pomocy jest staranie się o *pomoc finansową* z zewnątrz, w formie dogodnych kredytów.

W akcji przysposobienia letnisk i zimowisk są zainteresowane także inne organizacje. Dr Leszczycki wskazuje słusznie na konieczność uzgodnienia prac związków letnisk i zimowisk z pracami tych organizacji. Dodał bym tylko, że związki letnisk i zimowisk nie powinny ograniczać się jedynie do uzgadniania prac z tymi organizacjami (np. z organizacjami rolniczymi w zakresie przysposobienia rolniczego letnisk), lecz także *przyczyniać się do podejmowania lub przyspieszania* prac tych organizacji przez zaznajamianie ich z potrzebami ruchu letniskowego.

Mgr Józef Przetocki.

Wyniki gospodarki finansowej samorządu w 1936/37 r.

W ostatnim pięcioleciu na gospodarkę finansową związków samorządu terytorialnego wywierało wpływ wiele czynników. W związku z ogólną sytuacją finansowo - budżetową Państwa nastąpiło

w tym okresie ograniczenie uprawnień finansowych związków samorządu terytorialnego. Prawie jednocześnie powołano specjalne komisje oszczędnościowo-oddłużeniowe, które miały za zadanie:

1) zrewidować uciążliwość zadłużenia (krótko- i długoterminowego) poszczególnych związków samorządowych,

2) ustalić wpływ tego zadłużenia na równowagę budżetową związków samorządowych oraz

3) uwzględniając zdolność finansową związku samorządowego, powziąć decyzję, zmierzającą do umożliwienia związkowi samorządowemu uchwycenia równowagi budżetowej.

W tym też okresie był już czynny Związek Re wizyjny Samorządu Terytorialnego, którego paroletnia działalność inspekcyjno - instrukcyjna nie mogła pozostać bez wpływu na gospodarkę finansowo - budżetową tych związków samorządowych, które podlegały inspekcji tej instytucji.

Nadto jednym z najważniejszych czynników, wywierających może najbardziej korzystny wpływ na gospodarkę finansową, było działanie organów związków samorządowych w kierunku przystosowania gospodarki budżetowej do realnych możliwości finansowych.

Wreszcie musiała wywrzeć i wywarła wpływ na sytuację finansową samorządu postępująca w ostatnich latach pewna poprawa koniunktury gospodarczej.

W okresie ostatniego pięciolecia wydatki i dochody związków samorządowych na podstawie zamknięć rachunkowych budżetów administracyjnych kształtowały się w sposób następujący:

Rok	Wydatki	Dochody	Nadwyżka (+) Niedobór (-)
1932/33	681,0 mil. zł	606,4 mil. zł	-74,6 mil. zł
1933/34	654,0 „ „	638,7 „ „	-15,3 „ „
1934/35	662,7 „ „	659,8 „ „	- 3,0 „ „
1935/36	709,6 „ „	711,6 „ „	+ 2,0 „ „
1936/37	779,3 „ „	793,4 „ „	+14,1 „ „

Przyjmując za podstawę rok 1932/33 widzimy, że wydatki wykazują tendencję wzrostu dopiero w dwóch ostatnich latach a mianowicie w r. 1935/36 (wskaźnik = 104,2) i w roku 1936/37 (wskaźnik = 114,4), podczas gdy dochody, począwszy od roku budżetowego 1933/34, wykazują stałą tendencję zwykłą. Wzrost dochodów w latach 1933/34 i 1934/35, idący w tym okresie w parze z kompresją wydatków, powoduje, że nadwyżka wydatków nad dochodami (niedobór) zmniejsza się z 74,6 miln. zł w roku 1932/33 do 15,3 miln. zł w roku 1933/34 i do 3,0 miln. zł w roku 1934/35. Lata następne pomimo wzrostu wydatków (a więc pewnego ożywienia działalności) wykazują przewyżkę dochodów nad wydatkami (rok 1935/36 — 2 miln. zł, rok 1936/37 — 14,1 miln. zł). Z powyższego wynika, że w latach tych wzrost dochodów odbywał się intensywniej od wzrostu wydatków. Należy zaznaczyć, że omówiona charakterystyka rozwoju gospodarki związków samorządowych obejmowała w każdym roku także sumy wydane na regulowanie zobowiązań, powstałych w latach poprzednich, tj. wydatki na pokrycie niedoboru ubiegłych okresów obrachunkowych.

Jeśli zaś na przestrzeni omawianego okresu rozpatrzemy stosunek ogólnej sumy wydatków do ogólnej sumy dochodów bez uwzględnienia sum wyda-

nych na pokrycie niedoborów budżetowych, jak również bez sum nadwyżek z lat ubiegłych, a więc wyeliminujemy wpływ zaległości z lat ubiegłych na gospodarkę finansową danego roku budżetowego, to wyniknie, że już rok 1933/34 został zamknięty nadwyżką dochodów nad wydatkami, która wynosiła około 7,6 miln. zł i wzrastała w roku 1934/35 do 13,5 miln. zł, w roku 1935/36 do 30,0 miln. zł i w roku 1936/37 do 53,5 miln. zł. Nadwyżki te musiały być z konieczności przeznaczane na pokrycie niedoborów budżetowych z lat ubiegłych — a więc nie mogły być zużywane produkcyjnie.

Dotychczas mówiliśmy o całym budżecie związku samorządowego, a więc o wydatkach i dochodach zwyczajnych i nadzwyczajnych razem. Obecnie rozpatrzemy każdy z tych budżetów osobno.

Rok	Wydatki zwyecz. miln. zł	Dochody zwyecz. miln. zł	Nadwyżka + Niedobór - miln. zł	Wydatki nadzw. miln. zł	Dochody nadzw. miln. zł	Nadw. + Niedob. - miln. zł
1932/33	570,0	517,4	- 53,6	111,0	99,0	-19,0
1933/34	525,7	531,1	+ 5,4	92,8	95,0	+ 2,2
1934/35	519,0	540,2	+ 21,2	117,0	109,3	- 7,7
1935/36	520,2	546,7	+ 26,5	153,7	157,2	+ 3,5
1936/37	516,2	558,0	+ 41,8	212,2	223,9	+11,7

Budżet zwyczajny cechuje tendencja zmniejszania wydatków, a tym samym ograniczania działalności w zaspakajaniu potrzeb zbiorowości. Jednocześnie stały wzrost dochodów budżetu zwyczajnego stwarza możliwości przeznaczania pewnych środków, uzyskanych z budżetu zwyczajnego, częściowo na pokrycie wydatków budżetu nadzwyczajnego (jak to miało miejsce w roku budżetowym 1934/35), częściowo na pokrycie niedoborów budżetowych z lat ubiegłych.

Jak na tle ogólnej charakterystyki finansowej działalności samorządu w ostatnim pięcioleciu przedstawia się sytuacja finansowa związków samorządowych w świetle wykonania budżetów za rok 1936/37¹⁾. Wykonanie budżetów za rok 1936/37 w porównaniu z rokiem poprzednim wykazuje dalszą redukcję wydatków zwyczajnych oraz wzrost dochodów zwyczajnych. Wzrost dochodów zwyczajnych w roku 1936/37, który wynosi około 12 milionów w porównaniu do roku poprzedniego, został spowodowany nowym źródłem dochodów, jakim jest podatek specjalny od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszy publicznych. W roku poprzednim wpływów z tego źródła samorząd nie miał. Znaczny wzrost w roku 1936/37 w stosunku do lat poprzednich wykazuje budżet inwestycyjno-nadzwyczajny związków samorządowych. Jeśli w r. 1935/36 ogólna suma wydatków budżetu nadzwyczajnego wynosiła 153,8 miln. zł, to w roku następnym budżet nadzwyczajny osiąga sumę 212,2 miln. zł. Dochody nadzwyczajne zaś w tym okresie wzrastają ze 157,2 miln. zł (1935/36) do 223,9 miln. zł (1936/37). Nie należy jednak na podstawie przytoczonych liczb wysnuwać daleko idących wniosków o działalności inwestycyjno - nadzwyczajnej związków samorządowych w roku 1936/37. Analizując poszczególne pozycje dochodów i wydatków

1) Wiadomości Statystyczne wydawane przez G. U. St. z dnia 25 kwietnia br. Nr 12.

Wydatki związków samorządowych

Tablica 1.

Tysiące złotych.

RODZAJE WYDATKÓW	1935 — 1936	1 9 3 6 / 3 7									powia- towe	woje- wódzkie
		Ogółem	Gminy wielkie	M i a s t a						związki sa- morządowe		
				Razem	niewydzie- lone	wydziel- ne	mieszkańców					
							do 20000	20001 — 100000	ponad 100000			
Wydatki ogółem <i>b</i> 1935/36	673 992	×	101 965	416 654	76 001	340 653	64 024	86 740	265 890	133 380	21 993	
1936/37	×	728 390	107 082	476 328	81 089	395 239	67 296	99 276	309 756	134 283	10 697	
Wydatki zwyczajne 1935/36	520 230	×	92 259	310 796	62 367	248 429	52 481	61 613	196 702	107 100	10 075	
1936/37	×	516 169	94 070	309 838	60 167	249 671	50 082	59 704	200 052	102 676	9 585	
Zarząd ogólny	131 907		130 661	38 081	74 169	16 885	57 284	14 563	13 208	46 398	17 395	1 016
wydatki osobowe	104 068		105 232	28 530	64 689	13 909	50 780	11 965	10 667	42 057	11 236	777
" rzeczowe	27 839		25 429	9 551	9 480	2 976	6 504	2 598	2 541	4 341	6 159	239
Majątek samorządowy	9 654		10 307	807	8 835	2 053	6 782	1 725	1 625	5 485	629	36
Przedsiębiorstwa samorządowe	2 849		2 642	225	2 336	212	2 124	144	310	1 882	80	1
Splata długów	-69 167		61 882	3 334	48 616	6 774	41 842	5 352	12 089	31 175	8 023	1 909
Drogi i place publiczne	80 879		80 123	5 845	22 642	4 276	18 366	3 446	3 365	15 831	48 438	3 198
Pomiary i plany rozbudowy	3 285		3 936	45	3 767	378	3 389	265	593	2 909	124	—
Oświata	57 162		56 040	23 430	31 433	8 093	23 340	6 928	5 855	18 650	1 146	31
Kultura i sztuka	7 701		8 303	224	7 631	213	7 418	143	476	7 012	236	212
Zdrowie publiczne	50 492		52 321	6 995	36 413	5 367	31 046	4 304	6 500	25 609	8 605	308
w tym dopłata do szpitali	4 789		4 551	—	3 385	100	3 285	51	155	3 179	903	263
Opieka społeczna	41 801		41 654	5 351	31 882	5 471	26 411	4 338	6 023	21 521	1 946	2 475
w tym dopłata do zakładów opie- kuńczych	7 294		7 291	—	5 162	216	4 946	167	727	4 268	177	1 952
Popieranie rolnictwa	9 938		10 235	1 310	695	217	478	191	90	414	7 967	263
Popieranie przemysłu i handlu	4 168		6 042	137	5 599	914	4 685	684	864	4 051	292	14
Bezpieczeństwo publiczne	26 209		26 134	2 694	22 207	6 097	16 110	5 160	4 975	12 072	1 233	—
Świadczenia na rzecz innych związków samorządowych	6 190		9 016 ^c	2 890 ^c	2 257	981	1 276	922	379	956	3 844	25
Różne	18 828		16 873	2 702	11 356	2 236	9 120	1 917	3 352	6 087	2 718	97
Wydatki 1935/36	153 762	×	9 706	105 858	13 634	92 224	11 543	25 127	69 188	26 280	11 918	
nadzwyczajne 1936/37	×	212 221	13 012	166 490	20 922	145 568	17 214	39 572	109 704	31 607	1 112	
Zarząd ogólny	2 945		2 413	335	1 432	200	1 232	200	44	1 188	646	—
Majątek samorządowy	14 607		14 985	1 612	12 294	1 291	11 003	1 068	2 641	8 585	1 067	12
Przedsiębiorstwa samorządowe	36 147		45 549	277	42 298	4 778	37 520	4 029	8 579	29 690	2 974	—
Splata długów	5 211		42 192	385	40 429	1 262	39 167	1 125	5 262	34 042	1 378	—
Drogi i place publiczne	45 633		64 455	1 463	41 699	6 682	35 017	4 834	15 002	21 863	20 503	790
Pomiary i plany rozbudowy	1 379		1 434	11	1 341	305	1 036	198	617	526	82	—
Oświata	13 527		15 856	7 424	7 978	2 462	5 516	2 286	1 306	4 386	454	—
Kultura i sztuka	1 913		2 680	91	2 489	86	2 403	86	219	2 184	52	48
Zdrowie publiczne	8 358		11 762	249	10 352	2 568	7 784	2 420	3 886	4 046	1 021	140
Opieka społeczna	2 973		4 388	684	3 437	598	2 839	369	763	2 305	258	9
Popieranie rolnictwa	1 861		2 317	152	537	217	320	213	324	—	1 628	—
Popieranie przemysłu i handlu	355		229	2	40	—	40	—	26	14	187	—
Bezpieczeństwo publiczne	739		1 287	104	1 145	316	829	265	135	745	38	—
Różne	18 114		2 674	223	1 019	157	862	121	768	130	1 319	113
<i>Pokrycie niedoborów z lat ubiegłych .</i>	<i>35 619</i>		<i>50 899</i>	<i>4 585</i>	<i>33 024</i>	<i>8 509</i>	<i>25 415</i>	<i>7 436</i>	<i>11 797</i>	<i>13 791</i>	<i>13 037</i>	<i>253</i>

b. Bez pokrycia niedoborów budżetowych z lat ubiegłych. *c.* W tym 2529 tys. zł na uposażenia sołtysów; w latach poprzednich sumy te były wykazywane w dziale „Zarząd ogólny“ lub w dziale „Różne“.

Dochody związków samorządowych

Tablica 2.

Tysiące złotych.

RODZAJE DOCHODÓW	1935 — 1936	1 9 3 6 / 3 7										
		Ogółem	Gminy wiejskie	M i a s t a						powiatowe	wojewódzkie	
				Razem	niewydzielone	wydzielone	mieszkańców					związki samorządowe
							do 20000	20001-100000	ponad 100000			
Dochody ogółem d 1935/36	703 955	×	102 787	435 812	81 270	354 542	67 750	93 088	274 974	143 305	22 051	
1936/37	×	781 955	111 856	509 500	88 997	420 503	73 760	111 046	324 694	149 885	10 714	
Wydatki zwyczajne 1935/36	546 730	×	95 638	323 861	65 175	258 686	54 724	64 535	204 602	117 216	10 015	
1936/37	×	558 007	100 594	331 620	62 948	268 672	52 717	63 503	215 400	116 369	9 424	
Majątek samorządowy	27 529	30 546	2 343	25 125	6 271	18 854	5 205	5 646	14 274	2 856	222	
Przedsiębiorstwa samorządowe	71 707	69 179	790	67 430	11 698	55 732	9 445	12 624	45 361	701	258	
Subwencje i dotacje	23 506	18 674	2 366	9 634	2 263	7 371	2 098	5 371	2 165	5 569	1 105	
Zwroty	56 035	57 826	4 769	30 155	4 912	25 243	4 209	6 050	19 896	19 875	3 027	
Oplaty administracyjne	13 922	15 279	4 324	7 102	1 722	5 380	1 429	1 501	4 172	3 853	—	
Oplaty za korzystanie z urzędzeń i zakładów	20 714	16 702	2 699	12 981	3 563	9 418	2 792	2 155	8 034	913	109	
Dopłaty	2 914	3 053	219	1 422	213	1 209	135	411	876	1 411	1	
Udział w podatkach państwowych	47 648	62 645	3 608	53 621	7 860	45 761	6 671	7 887	39 063	5 197	219	
w tym:												
w podatku dochodowym	32 081	32 148	2 089	26 560	3 356	23 204	2 795	3 356	20 409	3 499	—	
w podatku od lokali	15 567	14 755	33	14 722	3 057	11 665	2 686	2 754	9 282	0	—	
w podatku specjalnym od wynagrodzeń	—	15 577	1 468	12 198	1 418	10 780	1 161	1 778	9 259	1 692	219	
Dodatki do podatków państwowych	164 249	163 191	28 332	99 038	19 500	79 538	16 622	18 687	63 729	35 821	—	
w tym:												
do podatku gruntowego	36 961	34 209	15 776	1 052	841	211	795	169	88	17 381	—	
od nieruchomości	33 877	33 009	508	31 812	2 534	29 278	2 109	4 284	25 419	689	—	
do podatku przemysłowego	44 582	50 323	4 715	40 173	8 643	31 530	7 262	8 705	24 206	5 435	—	
do opłat od patentów na wyrób i sprzedaż trunków	2 302	2 345	323	1 763	474	1 289	402	378	983	259	—	
do podatku od spożycia, zużycia lub produkcji	21 048	14 318	2 829	5 434	2 315	3 119	2 052	1 318	2 064	6 055	—	
do opłat od pism dotyczących przeniesienia własności rzeczy nieruchomości	8 877	11 946	2 747	6 357	1 334	5 023	1 143	1 139	4 075	2 842	—	
do podatku dochodowego	15 374	15 918	1 371	11 387	3 298	8 089	2 801	2 554	6 032	3 160	—	
Podatki samoistne	100 160	103 113	43 819	16 567	3 238	13 329	2 551	2 615	11 401	38 577	4 150	
w tym:												
od publicznych zabaw, rozrywek i widowisk	6 587	6 401	183	6 218	382	5 836	267	814	5 137	—	—	
podatek wyrównawczy	36 122	38 137	38 137	—	—	—	—	—	—	—	—	
opłaty drogowe	36 582	38 445	258	586	110	476	110	73	403	37 601	—	
Różne	18 346	17 799	7 325	8 545	1 708	6 837	1 560	556	6 429	1 596	333	
Dochody 1935/36	157 225	×	7 149	111 951	16 095	95 856	13 026	28 553	70 372	26 089	12 030	
nadzwyczajne 1936/37	×	223 948	11 262	177 880	26 049	151 831	21 043	47 543	109 294	33 516	1 290	
Sprzedaż i likwid. cja majątku i przedsiębiorstw	12 427	10 354	737	8 306	1 744	6 562	1 422	1 688	5 196	861	450	
Subwencje i dotacje	29 023	62 165	2 747	47 641	6 387	41 254	5 019	17 477	25 145	11 758	19	
Zwroty	4 977	4 383	230	557	126	431	95	343	119	3 596	—	
Pożyczki	90 666	123 117	4 950	103 106	16 018	87 088	13 160	26 215	63 731	14 347	714	
w tym pożyczki skonwertowane				44 543	4 409	40 134	3 293	11 796	29 454	8 042	—	
Dopłaty	1 136	1 023	94	279	36	243	36	209	34	650	—	
Podatki inwestycyjne	782	682	67	604	51	553	34	270	300	11	—	
„ od kopalń	3 213	3 612	1 753	1 006	320	686	133	447	426	853	—	
Późne	15 001	18 612	684	16 381	1 367	15 014	1 144	894	14 343	1 440	107	
Nadwyżki budżetowe z lat ubiegłych	7 615	11 394	3 522	3 899	1 940	1 959	1 870	389	1 640	3 973	—	

d. Bez nadwyżek budżetowych.

Rachunki zamknięcia sum pozabudżetowych związków samorządowych.

Tablica 3.

Tysiące złotych.

Stan w dn. 31.III.

WYSZCZEGÓLNIENIE	1936	1 9 3 7									
		Ogółem	Gminy wiejskie	M i a s t a						powia- towe	woje- wódzkie
				Razem	niewy- dzielone	wydzie- lone	mieszkańców				
					do 20000	20001— 100000	ponad 100000				
Liczba związków samorządowych	3 985	3 980	3 134	603	550	53	532	59	12	241	2
Związki, które wykazały w roku sprawozdawczym: nadwyżkę				338	308	30	295	34	9	213	1
niedobór				214	201	13	198	14	2	21	1
Stan czynny											
Kasa	7 497	8 623	2 832	3 996	1 033	2 963	945	592	2 459	1 611	184
Instytucje finansowe	38 123	53 522	8 371	27 786	7 321	20 465	6 020	4 214	17 552	17 021	344
Weksle obce	1 044	1 444	170	961	203	758	179	225	557	313	—
Depozyty walorowe	43 515	46 380	1 345	38 849	3 941	34 908	3 321	3 666	31 862	5 989	197
Zaliczki zwrotne	6 299	6 742	1 002	4 349	1 009	3 340	683	1 279	2 387	1 300	91
Dłużnicy różni	32 663	32 741	5 046	18 501	4 404	14 097	3 882	7 442	7 177	8 994	200
Fundusze	1 803	903	—	735	27	708	27	708	—	168	—
Sumy przechodnie	19 755	16 881	—	15 892	450	15 442	438	149	15 305	989	—
Różni za wydane kaucje i depozyty	3 310	3 012	125	2 378	313	2 065	313	223	1 842	509	—
Zaliczki budżetowe	11 741	9 208	1 121	6 861	736	6 125	676	60	5 525	1 032	194
Przedsiębiorstwa i zakłady własne	10 705	8 381	284	7 003	1 192	5 811	933	1 814	4 256	1 059	35
Niedobory budżetowe	205 325	116 717	22 427	85 812	14 575	71 237	13 438	10 119	62 255	8 249	229
w tym z roku sprawozdawczego	11 490	7 383	3 483	3 169	1 779	1 390	1 711	939	519	502	229
Ogólna suma zamknięcia rachunków	381 780	304 554	42 723	213 123	35 204	177 919	30 855	31 091	151 177	47 234	1 474
Stan bierny											
Sumy przechodnie	56 175	74 798	5 897	59 798	3 167	56 636	2 606	2 875	54 317	8 750	353
Deponenci	44 303	43 873	1 325	36 747	4 109	32 638	3 470	4 405	28 872	5 549	252
Weksle własne	16 117	10 863	845	8 910	3 502	5 408	3 237	5 467	206	1 108	—
Pożyczki krótkoterminowe	48 307	18 449	808	15 691	1 625	14 066	1 525	885	13 281	1 950	—
Rachunki otwartego kredytu	14 160	4 430	764	2 812	128	2 684	107	616	2 089	854	—
Zaliczki zwrotne	53	36	—	15	13	2	8	7	—	21	—
Wierzyciele różni	144 215	81 717	21 539	48 882	12 843	36 039	11 245	11 306	26 331	11 060	236
Fundacje	2 239	2 543	—	2 539	100	2 439	100	—	2 439	4	—
Depozyty i kaucje walorowe	4 993	3 414	142	2 481	506	1 975	506	216	1 759	791	—
Fundusze specjalne i obrotowy	22 772	22 165	2 696	14 600	2 590	12 010	2 114	1 750	10 736	4 249	620
Przedsiębiorstwa i zakłady własne	9 273	9 633	595	8 028	1 041	6 987	998	1 450	5 580	1 004	6
Nadwyżki budżetowe	19 173	32 633	8 112	12 620	5 585	7 035	4 939	2 114	5 567	11 894	7
w tym z roku sprawozdawczego	13 228	19 894	5 646	7 248	3 158	4 090	2 649	1 292	3 307	6 993	7

Zadłużenie długoterminowe związków samorządowych. a

Tablica 4.

Tysiące złotych.

Stan w dn. 31.III.

ZRÓDŁA KREDYTU	1936	1 9 3 7									
		Ogółem	Razem	niewy- dzielone	wydzie- lone	mieszkańców			powia- towe	woje- wódzkie	
						do 20000	20001— 100000	ponad 100000			związki samorządowe
Liczba związków samorządowych	846	846	603	550	53	532	59	12	241	2	
w tym posiadających zadłużenie	768	768	538	485	53	467	59	12	228	2	
Ogółem	1 003 661 b	977 332 b	844 884	114 959	729 925	91 166	224 936	528 782	103 489	28 959	
Źródła kredytu.											
Państwo	512 269	454 146	391 211	46 550	344 661	39 640	131 405	220 166	40 469	22 466	
Skarb Państwa	80 270	61 459	56 536	10 706	45 830	8 984	18 799	28 753	3 582	1 341	
w tym Fundusz Pracy	44 554	53 749	50 011	8 341	41 670	7 122	16 225	26 664	2 397	1 341	
Banki Państwowe	431 999	392 687	334 675	35 844	298 831	30 656	112 606	191 413	36 887	21 125	
Bank Gospodarstwa Krajowego	429 354	389 595	332 429	35 129	297 300	29 942	111 717	190 770	36 041	21 125	
Państwowy Bank Rolny	2 085	2 542	1 696	715	981	714	889	93	846	—	
Pocztowa Kasa Oszczędności	560	550	550	—	550	—	—	550	—	—	
Skarb Śląski	27 108	26 132	21 357	5 019	16 338	2 648	5 944	12 765	4 775	—	
Związki samorządu terytorialnego	2 493	4 499	2 491	1 702	789	1 514	374	603	2 008	—	
Banki komunalne	75 488	70 783	40 903	20 940	19 963	18 974	13 026	8 903	25 520	4 360	
Komunalne kasy oszczędności	67 797	92 094	73 979	15 798	58 181	10 319	17 277	46 383	17 965	150	
Zakłady ubezpieczeń publicznych	48 348	56 918	48 684	12 948	35 736	8 293	23 665	16 726	7 606	628	
Instytucje i osoby prywatne	24 548	27 704	25 755	8 960	16 795	7 293	9 742	8 720	1 937	12	
Fundusze specjalne związków samorządu teryt.	5 234	6 551	3 577	947	2 630	827	2 598	152	2 974	—	
Pożyczki obligacyjne wewnętrzne	120 232	125 745	125 509	—	125 509	—	1 181	124 328	—	236	
Pożyczki zagraniczne	119 895	112 285	110 943	2 054	108 889	1 617	19 290	90 036	235	1 107	
obligacyjne	90 438	88 102	86 995	—	86 995	—	—	86 995	—	1 107	
inne	29 457	24 183	23 948	2 054	21 894	1 617	19 290	3 041	235	—	
Bez podania źródła	249	475	475	41	434	41	434	—	—	—	

a Dane tymczasowe. b Bez zadłużenia gmin wiejskich, które wynosiło w dniu 31.III. w 1936 r.—33,3 mln. zł w 1937 r. — 34,9 mln. zł

budżetu nadzwyczajnego, należy stwierdzić, że tak ogólna suma wydatków, jak i dochodów zawiera kwotę, wynoszącą w wydatkach ponad 40 miln. zł, w dochodach zaś ponad 52 miln. zł, stanowiącą pozycję czysto rachunkową. Kwoty te dotyczą sum skonwertowanych pożyczek i zobowiązań, przeprowadzanych przez zamknięcie rachunkowe.

Wzmoczenie więc inwestycyjnej działalności związków samorządowych nie jest tak znaczne, jak by to mogło na pierwszy rzut oka wynikać z porównania odnośnych sum.

Po ogólnym omówieniu działalności finansowej związków samorządowych na podstawie budżetu zamieszczamy dane statystyczne, które charakteryzują gospodarkę związków samorządowych, odbywającą się poza budżetem. Dane te zostały opracowane na podstawie rachunków zamknięcia sum pozabudżetowych. Dane te dają nam pojęcie o wielkości zadłużenia krótkoterminowego związków samorządowych, o wielkości niedoborów i nadwyżek roku sprawozdawczego, oraz o liczbie związków samorządowych, wykazujących te niedobory i nadwyżki. Porównanie niektórych pozycji stanu biernego (jak np. wierzyciele, pożyczki krótkoterminowe, niedobory budżetowe) za rok 1936/37 z analogicznymi pozycjami za lata ubiegłe może świadczyć o pewnej poprawie sytuacji finansowej związków samorządu terytorialnego.

Obraz charakterystyki sytuacji finansowej samorządu, nie byłby pełny, gdybyśmy nie poświęcili paru słów zadłużeniu długoterminowemu. Stan zadłużenia długoterminowego związków samorządowych w dniu 31 marca 1937 r. wynosił 977,3 miln. zł, wobec — 1.003,7 miln. zł według stanu z dnia 31.III. 1936 r. Zmniejszyło się zadłużenie związków samorządowych wobec Skarbu Państwa, państwowych instytucyj kredytowych, banków komunalnych, natomiast wzrosło zadłużenie wobec komunalnych kas oszczędności, zakładów ubezpieczeń społecznych itd. Z powyższego wynika, że zmniejszenie ogólnej sumy zadłużenia długoterminowego nastąpiło po części na skutek decyzji Centralnej Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej, umarzających niektóre zobowiązania.

Reasumując nasze uwagi możemy stwierdzić, że związki samorządu terytorialnego, ograniczając w roku 1936/37 wydatki budżetu zwyczajnego, nie posiadały dostatecznych środków na intensywniejsze rozwinięcie prac inwestycyjnych. Na ogół więc sytuację samorządową w roku 1936/37 można określić jako przystosowywanie się związków samorządowych do nowych warunków, wytworzonych pod wpływem działania czynników, o których wspomnieliśmy na początku.

X.

Co piszą inni

„Kierunki reformy finansów samorządu terytorialnego“

W dwutygodniku „Gospodarka Narodowa“ z d. 15 kwietnia br. p. Kazimierz Lubicz napisał pod wyżej wymienionym tytułem artykuł, omawiający zagadnienie finansów samorządowych. W artykule tym Autor stara się nie tylko zobrazować obecny stan finansowy samorządów w okresie bieżącym, ale i wytknąć drogę reformy w tym zakresie na przyszłość.

Autor stwierdza, że zagadnienie zasadniczej reformy finansów samorządowych staje się dojrzałym do zasadniczych rozstrzygnięć. Wskazuje również na tymczasowość ustawy, która mimo to trwa już 15 lat.

Wyposażenie w środki finansowe samorządu terytorialnego wiąże się z jego samodzielnością działania. Takie rozgraniczenie kompetencji pomiędzy państwo a samorząd przesuwają na samorzady część odpowiedzialności za najoszczędniejsze i najracjonalniejsze zaspokajanie potrzeb publicznych miejscowych, da wyniki o wiele większe niżby to osiągnąć mogło państwo przez swój aparat biurokratyczny.

„Ponadto element obywatelski, powołany do samorządu, co jest specjalnie ważne w naszych polskich warunkach, otrzymuje w pracy samorządowej najpełniejsze i najbardziej wszechstronne przeszkolenie w umiejętności gospodarowania publicznego.

Im większą swobodę pozostawia się samorządowi w inicjowaniu i realizowaniu działań publicznych, tym

on jest lepszą i wartościowszą szkołą życia i gospodarowania publicznego.

Pełnię umiejętności w gospodarowaniu można jednak wykazać dopiero wtedy, kiedy wysiłek należytego wykonywania pewnych zadań łączy się z wysiłkiem w zdobywaniu na nie środków“.

Ujawnić się to winno w usamodzielnieniu finansów samorządowych, co Autor formułuje w słowach:

„musimy przyjąć jako podstawę naszego systemu finansów samorządu terytorialnego prawo samorządu nie tylko do samodzielnego wydawania grosza publicznego, ale również do pewnej samodzielności w jego zdobywaniu.

Autonomia w zdobywaniu środków finansowych na wykonanie zadań publicznych — to w pierwszym rzędzie upoważnienie związków samorządowych do swobodnego, samodzielnego i bezpośredniego obciążania obywateli daninami.

Wychodząc z tego założenia, nie możemy uznać za odpowiadający pojęciu o samodzielności system udziału związków samorządowych w daninach, nakładanych na obywateli przez rząd centralny“.

W systemie dodatków komunalnych do podatków państwowych mamy ograniczoną działalność samorządów. System ten ulega prędko skostnieniu, stwarza zawiłości w obliczaniu, ściąganiu i rozliczaniu dochodów państwowych i samorządowych.

„Pełną samodzielność w zdobywaniu środków finansowych zyskuje samorząd dopiero przez prawo sa-

moistnego obciążenia pewnych źródeł podatkowych, przydzielonych wyłącznie do jego eksploatacji. Ponadto przez prawo czerpania dochodów ze swego majątku oraz ze swych zakładów i przedsiębiorstw.

Biorąc powyższe pod uwagę, sędzę, że w naszych warunkach, wymagających od samorządu obok sprawnego wykonania pewnych zadań publicznych również kształcenia obywateli w gospodarności społecznej, samoisne daniny samorządowe oraz dochody z majątku i przedsiębiorstw powinny się stać podstawą finansów komunalnych“.

Za samodzielnością w tym zakresie przemawia także stosunek ludności bardziej życzliwy dla danin komunalnych. Nie rzadkie są wypadki ofiarności ze strony ludności, zdobywającej się na obciążenie ponad normę, gdy cel, na które są przeznaczone te daniny, jest uznany i powszechnie zrozumiany np. budowanie szkół powszechnych.

„Dyskontowanie tego rodzaju momentów podniecających ofiarności płatnika w systemie fiskalnym państwowym jest trudne do pomyślenia; mogą i powinny one jednak odegrać poważną rolę w systemie danin samorządowych, obciążających najmniej wyrobionego płatnika wiejskiego.

Pełną możliwość podkreślenia celowości danego obciążenia zyskuje samorząd tylko przy daninach, pobieranych w formie podatku samoistnego. Typowym przykładem takiej samoistnej daniny są — najłatwiej uchwalane i najlepiej płacone przez wieś — opłaty drogowe.

Wydaje się, że do całkowicie samodzielnej eksploatacji powinny być samorządom odstąpione: na wsi — podatek gruntowy, w miastach — podatek od nieruchomości i lokalowy. Podatki te nie posiadają większego znaczenia finansowego dla Skarbu, a na nich właśnie bazuje się cały system przeróżnych dodatków samorządowych“.

Ponieważ związki samorządowe (gmina wiejska i miejska, powiat) mają przekazane zadania pomocnicze, administracyjne i inne, jak utrzymanie szkół, dróg, opieka nad ubogimi obwarowane specjalnymi ustawami, od których uchylić się nie mogą więc koniecznym byłby udział w podatkach dochodowych i przychodowych.

„Odpowiedni udział związków samorządowych w tych podatkach, umotywowany koniecznością dostosowania poziomu zaspakajania potrzeb do stopnia zaможności danego środowiska, powinien stanowić drugi filar systemu finansów komunalnych“.

Nie zawsze poszczególne związki samorządowe mogą sprostać zadaniom w granicach własnych dochodów a zwłaszcza te, które wskutek niezamożności ludności a dużych potrzeb nie są samowystarczalne. W takich wypadkach samorzady te winny być zasilane finansowo z zewnątrz.

„To też trzecim elementem naszego systemu finansów samorządowych powinny się stać fundusze centralnie gromadzone i centralnie dzielone pomiędzy związki“.

Podkreślając znaczenie nadzoru państwowego nad programami i planami w znaczeniu tym, żeby nie były sprzeczne z działaniami rządu centralnego — Autor określa finansowy stosunek państwa do samorządu przy realizowaniu zadań w skali ogólnopaństwowej.

„To też, pragnąc używać samorządów do wykonywania pewnych specjalnych zadań aktualnie ważnych dla całokształtu gospodarki publicznej, — należy w systemie zasilania finansów samorządowych z góry przewidzieć, jako czwarty element tego systemu — fundusze centralne, rok rocznie w budżecie ogólnopaństwowym przewidywane, na premiowanie (częściowo dotowanie) pewnych określonych zadań, podejmowanych przez związki samorządowe pod naciskiem specjalnych warunków; a więc dla przykładu: ogólnopaństwowa akcja budowy szkół, budowa i rozbudowa sieci szpitalnej, rozszerzenie sieci ośrodków zdrowia itp.“.

W zakończeniu Autor streszcza wytyczne, w których powinna pójść reforma finansów samorządowych w następujących słowach:

„1. rozszerzenie dotychczasowej podstawy samorządowych danin samoistnych przez oddanie samorządom do wyłącznego wykorzystania podatków realnych: gruntowego, od nieruchomości i lokalowego przy jednoczesnym całkowitym zlikwidowaniu zagmatwanego i uciążliwego systemu dodatków samorządowych do podatków państwowych;

2. zachowanie w podatkach, opierających się na dochodzie i przychodzie prawa udziału dla związków samorządowych, z tem, że możność samoistnego obciążania przemysłu i handlu na rzecz samorządów terytorialnych i gospodarczych pozostałaby jedynie pod postacią opłat rejestracyjnych;

3. rozwinięcie zasady funduszy wyrównawczych, centralnie gromadzonych i dzielonych w celu wyrównania dysproporcji w wyposażeniu finansowym samorządów z lokalnych źródeł dochodowych;

4. wprowadzenie systemu dotowania (premiowania) z budżetu ogólnopaństwowego specjalnych zadań i obowiązków, podejmowanych przez związki samorządowe, a idących po linii aktualnych planów i programów ogólnopaństwowych“.

Autor uważa, że przy reformie finansów komunalnych należy także rozważyć zagadnienie monopolistycznych przedsiębiorstw komunalnych. Nie precyzuje jednak w tym zakresie swoich wskazań.

A.

Sprawy bieżące

ZMIANA GRANIC WOJEWÓDZTW: POZNAŃSKIEGO, POMORSKIEGO, WARSZAWSKIEGO I ŁÓDZKIEGO.

Z dniem 1 kwietnia br. weszło w życie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 marca 1938 roku (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 199) w sprawie wykonania ustawy z dnia 12 czerwca 1937 roku o zmianie granic województw: poznańskiego, pomorskiego, warszawskiego i łódzkiego (Dz. U. R. P. Nr 46, poz. 350).

Zgodnie z powołanym rozporządzeniem, członków sejmików wojewódzkich poznańskiego i pomorskiego wybierają rady powiatowe i rady miejskie miast wydzielonych z powiatowych związków samorządowych.

Przewidziany w § 5 rozporządzenia Ministra b. Dzielnicy Pruskiej z dnia 12 sierpnia 1921 roku o wyborach do sejmików wojewódzkich (Dz. U. R. P. Nr 46 z 1927 r., poz. 421) warunek rocznego stałego zamieszkania w obrębie województwa rozumie się,

jako warunek rocznego zamieszkania na obszarach, które mają być objęte granicami województw pomorskiego i poznańskiego.

W województwie pomorskim na Pomorski Wydział Wojewódzki, urzędujący w dniu wejścia w życie omawianego rozporządzenia, a w województwie poznańskim — na Poznański Wydział Wojewódzki, w składzie zmniejszonym o członków wybranych z powiatów przyłączonych do województwa pomorskiego — przechodzi zakres działania sejmików wojewódzkich w okresie od dnia 1 kwietnia 1938 roku do dnia uprawomocnienia się wyborów nowych sejmików wojewódzkich. Właściwe wydziały wojewódzkie uchwalą preliminarze budżetowe Pomorskiego i Poznańskiego Wojewódzkiego Związku Samorządowego na rok budżetowy 1938/39 oraz podstawę rozkładu podatku wojewódzkiego na tenże rok. Normy dopuszczalnego obciążenia świadczeniami w naturze, ustalone przed 1 kwietnia 1938 roku rozporządzeniami wojewodów, właściwych dla związków samorządowych, przyłączonych do województw: pomorskiego, poznańskiego i warszawskiego — nie mogą być zmienione przed dniem 1 kwietnia 1939 roku.

Zaznaczyć wypadnie, że umowy, odnoszące się do spraw budowy i utrzymania dróg państwowych i wojewódzkich, zawarte między Poznańskim Wojewódzkim Związkiem Samorządowym i powiatowymi związkami samorządowymi oraz miastami wydzielonymi z tych związków, w powiatach przyłączonych z województwa poznańskiego do województwa pomorskiego, tracą ważność z dniem 1 kwietnia rb. Z dniem tym na omawianym obszarze sprawy budowy i utrzymania dróg państwowych i wojewódzkich przechodzą na Pomorski Wojewódzki Związek Samorządowy. Związek ten poruczy powyższe czynności właściwym wydziałom powiatowym i zarządom miejskim miast wydzielonych, które będą obowiązane przejąć je i spełniać ze środków finansowych, które im będą na ten cel przekazane.

Jeśli chodzi o administrację dróg państwowych i powiatowych na obszarze powiatów przyłączonych z województw łódzkiego i warszawskiego do województw pomorskiego i poznańskiego, to administracja ta będzie nadal sprawowana przez odnośne wydziały powiatowe na zasadzie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 września 1929 roku w sprawie administracji drogowej na obszarze województw: warszawskiego, łódzkiego, kieleckiego, lubelskiego, białostockiego, wileńskiego, poleskiego, nowogródzkiego i wołyńskiego (Dz. U. R. P. Nr 72, poz. 544). Na powyższym obszarze administracja dróg wojewódzkich wraz z kosztami budowy i utrzymania należy do właściwych wojewódzkich związków samorządowych. Związki te poruczą zarząd dróg wojewódzkich powiatowym związkom samorządowym i miastom wydzielonym z powiatowych związków samorządowych, przy czym obowiązane będą do pokrycia potrzebnych na ten cel wydatków.

Pobór opłat i dopłat, przewidzianych w art. 19 i w art. 23 ustawy z dnia 10 grudnia 1920 roku o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr 62 z 1921 roku, poz. 32), wojewódzkie związki samorządowe, w razie wykorzystywania tego źródła dochodowego, poruczą powiatowym związkom samorządowym i miastom wydzielonym, przyznając im 5% z tytułu wynagrodzenia za czynności poboru. Nie naruszając upraw-

nień wojewódzkich związków samorządowych w zakresie sprawowania administracyjnego i gospodarczego nadzoru nad wykonywaniem budowy i utrzymania dróg wojewódzkich przez powiatowe związki samorządowe, nadzór techniczny nad budową i utrzymaniem tych dróg wykonywany będzie wyłącznie przez wojewódzkie władze administracji ogólnej. Zasady współdziałania tych władz z organami wojewódzkich związków samorządowych ustali instrukcja, wydana przez Ministra Komunikacji w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

ZMIANY W REGULAMINIE WYBORCZYM DLA CZŁONKÓW I PRZEWODNICZĄCYCH SEJMIKÓW WOJEWÓDZKICH I CZŁONKÓW WYDZIAŁÓW WOJEWÓDZKICH ORAZ ICH ZASTĘPCÓW W WOJEWÓDZTWACH POZNAŃSKIM I POMORSKIM.

W sprawie powyższej ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 31 marca 1938 roku (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 206), które wprowadza szereg zmian w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 sierpnia 1927 roku o regulaminie wyborczym, obowiązującym przy przeprowadzaniu wyborów członków sejmików wojewódzkich, przewodniczących sejmików wojewódzkich i członków wydziałów wojewódzkich oraz odnośnych zastępców w województwach poznańskim i pomorskim (Dz. U. R. P. Nr 81, poz. 707).

Wśród ważniejszych zmian wypadnie zaznaczyć, że zgodnie z powołanym wyżej rozporządzeniem, wybory przewodniczącego sejmiku wojewódzkiego i jego zastępcy tudzież przewodniczącego wydziału wojewódzkiego i jego zastępcy oraz starosty krajowego są tajne i dokonywane są bezwzględnie większością głosów. Na każde z wymienionych stanowisk wybory dokonywane są oddzielnie. Za wybranego należy uważać kandydata, na którego oddano więcej niż połowę ważnych głosów. Jeżeli w pierwszym głosowaniu żaden z kandydatów nie otrzymał takiej liczby głosów, następuje ściślejszy wybór między tymi kandydatami, którzy otrzymali największą ilość głosów. Wybór ten, o ile głosy padły na więcej niż 4 osoby, należy ograniczyć do tych 4 osób, które w pierwszym głosowaniu otrzymały najwięcej głosów. Jeżeli także w drugim głosowaniu na żadnego kandydata nie oddano więcej aniżeli połowy ważnych głosów, następuje wybór ściślejszy między tymi dwoma kandydatami, którzy przy tym głosowaniu otrzymali najwięcej głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego, który z tych kandydatów ma być dopuszczony do ściślejszego wyboru. W razie równości głosów w trzecim głosowaniu o wyborze rozstrzyga również los wyciągnięty przez przewodniczącego.

Przeciw postępowaniu przy wyborach może każdy członek sejmiku wojewódzkiego wnieść w ciągu 3 dni po dokonaniu wyborów zarzuty do Ministra Spraw Wewnętrznych za pośrednictwem przewodniczącego sejmiku wojewódzkiego. Minister Spraw Wewnętrznych decyduje ostatecznie.

NALEŻNOŚCI GMIN Z TYTUŁU ROZLICZENIA Z WŁAŚCICIELAMI ZNIESIONYCH OBSZARÓW DWORSKICH.

W sprawie powyższej ogłoszona została ustawa z dnia 31 marca 1938 roku (Dz. U. R. P. Nr 24, poz.

209), na mocy której należności — przypadające gminom z tytułu rozliczenia z właścicielami zniesionych obszarów dworskich, przeprowadzonego na podstawie art. 92 ust. (4) ustawy z dnia 23 marca 1933 roku o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294) — korzystają z pierwszeństwa zaspokojenia z nieruchomości, wchodzącej w skład zniesionego obszaru dworskiego, bezpośrednio po należnościach, wymienionych w art. 800 § 1 pkt. 3 kodeksu postępowania cywilnego, a przed innymi należnościami, określonymi w dalszych punktach tego paragrafu.

Właściciele zniesionych obszarów dworskich mogą na zaspokojenie tych należności wydzielić z nieruchomości zniesionego obszaru dworskiego na rzecz gminy odpowiednie, uzgodnione z nią, części gruntów. Wydzielone w ten sposób działki będą wolne od ograniczeń i obciążeń nieruchomości, z której je wydzielono, z wyjątkiem jednakże ograniczeń i obciążeń, wyszczególnionych w art. LXIII przepisów, wprowadzających prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym.

Umowa, zawarta między gminą i właścicielem zniesionego obszaru dworskiego, bądź prawomocne orzeczenie wydziału powiatowego, względnie wojewody, stanowi podstawę do wpisu hipotecznego. Wpisy hipoteczne, dotyczące zabezpieczenia należności gminy oraz przeniesienia własności na gminę, dokonywane na podstawie powyższych tytułów, wolne są od opłat stemplowych i sądowych.

Do czasu zawarcia umowy lub uprawomocnienia się orzeczenia o rozliczeniu, właściciel zniesionego obszaru dworskiego ponosi nadal świadczenia w rozmiarach i na zasadach, które obowiązywały go przed 1 kwietnia 1935 roku. Uiszczone przez właściciela b. obszaru dworskiego za gminę świadczenia w czasokresie od dnia 1 kwietnia 1935 roku do dnia prawomocnego ustalenia sumy rozliczeniowej winny mu być potrącone od ustalonej sumy rozliczeniowej.

Wykonanie omawianej ustawy poruczone zostało Ministrom Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości.

W SPRAWIE OBOWIĄZKU W PODATKU OD NIERUCHOMOŚCI OD BUDYNKÓW MIESZKALNYCH, POŁOŻONYCH W GMINACH WIEJSKICH, A ZWIĄZANYCH Z GOSPODARSTWEM ROLNYM, OGRODNICZYM LUB LEŚNYM.

W sprawie powyższej Ministerstwo Skarbu wyistosowało okólnik z dn. 8 kwietnia 1938 r. L. D. V. 29908/3/37 (Dz. Urzęd. Min. Skarbu Nr 11, poz. 292) do wszystkich izb skarbowych oraz wszystkich urzędów skarbowych, treści następującej:

„I. Na podstawie przedkładanych przez izby skarbowe spraw — Ministerstwo Skarbu stwierdziło, że niektóre urzędy skarbowe wadliwie stosują przepisy dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 stycznia 1936 r. o podatku od nieruchomości (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 14), normujące obowiązek podatkowy, względnie przywileje w podatku od nieruchomości w odniesieniu do budynków mieszkalnych, położonych na terenie gmin wiejskich, a zamieszka- nych przez właścicieli lub dzierżawców gospodarstw rolnych, ogrodniczych lub leśnych, oraz przez ich rodziny i domowników. Jakkolwiek budynek mieszkal-

ny związany jest z gospodarstwem rolnym, ogrodniczym lub leśnym, a zamieszka- ny przez właściciela takiego gospodarstwa, obejmującego pewien obszar gruntów, użytkowanych w sposób rolniczy oraz inwentarz żywy, to jednak — ze względu na to, że właściciel jest np. szewcem, robotnikiem kolejowym, emerytem itp. — urzędy skarbowe dokonywają od budynku wymiaru podatku, uzasadniając to faktem, że dochody właściciela budynku z wymienionego wyżej gospodarstwa są niższe od dochodów tegoż właściciela z innych źródeł, co jakoby pozbawia budynek charakteru budynku związanego z gospodarstwem rolnym, ogrodniczym lub leśnym.

Takie stanowisko w świetle obowiązującego dekretu o podatku od nieruchomości jest błędne. Według art. 1 ust. (2) lit. c) powołanego dekretu za związane z gospodarstwem rolnym, ogrodniczym lub leśnym uważa się budynki mieszkalne, zamieszka- ne przez właścicieli lub dzierżawców tych gospodarstw, ich rodziny i domowników oraz przez osoby, zatrudnione na podstawie umowy o pracę w tych gospodarstwach albo w zakładach przemysłowych, niepodlegających państwowemu podatkowi przemysłowemu.

Dekret o podatku od nieruchomości nie precyzuje wprawdzie pojęcia gospodarstwa rolnego, ogrodniczego lub leśnego, jednak nie uzależnia tego pojęcia od wielkości danego gospodarstwa, tj. od obszaru gruntów, użytkowanych w sposób rolniczy (jako pola uprawne, łąki, pastwiska, sady, ogrody itp.). Wobec tego z przytoczonego przepisu wynika, że jeżeli budynek mieszkalny jest związany z gospodarstwem rolnym, ogrodniczym lub leśnym, to — jakkolwiek właściciel (dzierżawca) oprócz dochodów z danego gospodarstwa, osiąga nadto dochody z innych źródeł (z przedsiębiorstwa przemysłowego lub handlowego, z uposażenia służbowego, emerytury itd.) nawet w wysokości, przekraczającej dochody ze wspomnianego gospodarstwa, — okoliczności te nie pozbawiają budynek charakteru budynku związanego z gospodarstwem rolnym, ogrodniczym lub leśnym i tym samym nie odbierają budynkowi prawa do zwolnienia od podatku od nieruchomości.

II. W związku z powyższym zagadnieniem wyłania się dalsza kwestia, jak należy ustosunkować się do sprawy obowiązkowego podatkowego budynków w gminach wiejskich, wprawdzie w zasadzie (z konstrukcji) mieszkalnych, zajmowanych przez właścicieli lub dzierżawców gospodarstw rolnych, ogrodniczych lub leśnych jedynie w części na mieszkanie, a w części na inne cele np. na zakład przemysłowy lub handlowy.

W tej sprawie Ministerstwo Skarbu wyjaśnia, że tego rodzaju budynki nie podlegają podatkowi od nieruchomości, o ile części tychże, użytkowane na cele przemysłowe lub handlowe, nie przewyższają pod względem powierzchni części mieszkalnych.

Jeśli natomiast budynki, o których mowa, są zajęte na zakłady przemysłowe, podlegające państwowemu podatkowi przemysłowemu lub na zakłady handlowe więcej niż w połowie powierzchni, to w takim razie w całości podlegają one podatkowi, a to skutkiem utraty warunków, określonych w art. 1 ust. (2) lit. c) dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej, gdyż w tym przypadku nie mogą być one traktowa-

ne, jako budynki mieszkalne (tj. użytkowane na cele mieszkalne) i w związku z tym nie mogą być uznane za budynki związane z gospodarstwem rolnym, ogrodniczym lub leśnym“.

OBNIŻENIE SKŁADEK ZA UBEZPIECZENIE OD WYPADKÓW W ZATRUDNIENIU I CHORÓB ZAWODOWYCH.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Opieki Społecznej z dnia 6 kwietnia 1938 roku o obniżeniu składek za ubezpieczenie od wypadków w zatrudnieniu i chorób zawodowych (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 238), wydanym na podstawie ustawy z dnia 29 marca 1938 roku o przedłużeniu czasowego obniżenia składek za ubezpieczenia społeczne (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 171), obniżone zostały na okres od dnia 1 kwietnia 1938 roku do dnia 31 marca 1939 roku składki za ubezpieczenie od wypadków w zatrudnieniu i chorób zawodowych określone w taryfie składek, zatwierdzonej zarządzeniem Ministra Opieki Społecznej z dnia 21 marca 1938 roku (Monitor Polski Nr 79, poz. 112). Obniżkę składek przeprowadza się w ten sposób, że przewidzianą w powyższej taryfie składek jednostkę taryfową zmniejsza się z 0,06 na 0,055, a składkę procentową stanowiącą iloczyn z pomnożenia liczby odpowiadającej klasie niebezpieczeństwa danego zakładu pracy przez obniżoną jednostkę taryfową zaokrągliła się wzwyż do drugiego znaku dziesiętnego.

ULGI INWESTYCYJNE.

W Dzienniku Ustaw R. P. Nr 26, poz. 224 ogłoszona została ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o ulgach inwestycyjnych.

Obszerna ta ustawa, licząca 48 artykułów, stanowi kodyfikację dotychczasowych przepisów o ulgach dla inwestycji różnego typu i o różnym zasięgu terytorialnym, a zarazem zmienia zasadniczo i ujednolica system tych ulg.

Ustawa obejmuje następujące grupy inwestycji: 1) przeprowadzane na obszarze Centralnego Okręgu Przemysłowego, a dotyczące przedsiębiorstw, szczególnie wyliczonych w art. 2; 2) przeprowadzane na obszarze województw wschodnich, których rodzaj określa art. 9; 3) wiercenia poszukiwawcze, zmierzające do uzyskania produkcji ropy naftowej (oleju skalnego) lub gazu ziemnego; 4) niektóre inwestycje na obszarze całego Państwa, szczególnie wyliczone w art. 16 (kopalnictwo rud, huty, koksownie, gazoliniarnie, pewne szczególne inwestycje w rafineriach nafty, przedsiębiorstwa lotnicze, inwestycje związane z motoryzacją i kolejowe użytku prywatnego); 5) obejmowanie akcji lub udziałów w spółkach z ogran. odpowiedzialn. nowotworzonych przedsiębiorstw; 6) budownictwo mieszkaniowe; 7) nabywanie pojazdów mechanicznych.

Najbardziej zasadnicze znaczenie posiadają ulgi dla inwestycji w Centralnym Okręgu Przemysłowym. Do C. O. P. zaliczone zostały następujące powiaty: z woj. kieleckiego: kozienicki, radomski, opoczyński, konecki, ilżecki, kielecki, opatowski, jędrzejowski, pińczowski, stopnicki i sandomierski; z woj. krakowskiego: brzeski, dąbrowski, mielecki, tarnowski, dębicki, jasielski, gorlicki i nowosądecki; z woj. lubelskiego: włodawski, lubartowski, puławski, lubelski, chełmski, krasnostawski, janowski, biłgorajski,

zamojski, hrubieszowski i tomaszowski; z woj. lwowskiego: lubaczowski, jarosławski, przeworski, łańcucki, przemyski, dobromilski, brzozowski, sanocki, leski, niski, tarnobrzegi, kolbuszowski, rzeszowski i krośnieński.

Dla 40 kategorii różnych przedsiębiorstw, szczególnie w ustawie wyliczonych, przewidziane zostały ulgi dla nakładów, związanych z powstaniem lub rozbudową tych przedsiębiorstw. Są to przedsiębiorstwa, których produkcją ma znaczenie dla wzmocnienia potencjału obronnego Polski.

Ulg dla województw wschodnich dotyczą woj. nowogródzkiego, poleskiego, wileńskiego i wołyńskiego oraz powiatów bielskiego, grodzieńskiego, sokólskiego i wołkowyskiego w województwie białostockim. Stosują się do osób, które na tym obszarze założą przedsiębiorstwa przemysłowe, żeglugi śródlądowej, chłodni, elewatorów, spichrzy, targów, aukcyj, hurtowego handlu lnem lub konopiami, hotelarskie lub gastronomiczne, bądź też przedsiębiorstwa takie już istniejące powiększą lub ulepszą oraz tych, które przeprowadzą ulepszenia w gospodarstwach rolnych (nowe budynki gospodarcze, nabycie nowych maszyn i narzędzi rolniczych, melioracje terenowe, zagospodarowanie łąk lub pastwisk, założenie lub powiększenie sadów oraz plantacji wikliny).

Zakres ulg jest mniej więcej jednolicie skonstruowany dla wszystkich typów inwestycji. Przede wszystkim obejmują one prawo potrącania z dochodu, podlegającego państwowemu podatkowi dochodowemu, kosztów nakładów inwestycyjnych, ściśle określonych w ustawie. Następnie działanie ich jest w czasie ograniczone, mianowicie odnoszą się do inwestycji, podejmowanych do końca 1942 r., z wyjątkiem niektórych inwestycji na obszarze całego Państwa, nie ograniczonych pod tym względem.

Dla poszczególnych typów inwestycji istnieją poza tym specjalne, dodatkowe zasady. Gdy chodzi o inwestycje na terenie C. O. P., to poza prawem potrącania z dochodu, podlegającego podatkowi dochodowemu z dz. I, przewidziane zostały ulgi w opłatach stemplowych i ułatwienia w dziedzinie niepodatkowej (prawo nabywania gruntów z parcelacji, prawo wywłaszczania, prawo pierwszeństwa nabywania od Państwa niektórych surowców i materiałów itp.). Ponadto zwolnienie nowych budowli od podatku od nieruchomości ustalone w zasadzie na lat 10, zostaje przedłużone do lat 15. Wreszcie przedsiębiorstwa, które Minister Spraw Wojskowych uzna za szczególnie ważne dla obronności kraju, mogą być zwolnione przez 10 lat od podatku dochodowego. Ulgi na terenie C. O. P. nie działają z samego prawa, lecz na skutek decyzji Ministra Skarbu, powziętej na wniosek Ministra Przemysłu i Handlu, przedstawiony w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

W porównaniu z dotychczasowymi ulgami na terenie tzw. trójkąta bezpieczeństwa, nowa ustawa, wprowadzając prawo potrącania z dochodu nakładów inwestycyjnych, uchyliła zwolnienie od podatku przemysłowego od obrotu oraz od podatku gruntowego.

Ulg dla województw wschodnich obejmują tylko prawo potrącania kosztów inwestycyjnych z dochodu podatkowego (dz. I. ustawy o państw. pod. doch.).

Ulgi dla poszukiwawczego wiertnictwa obejmują — obok prawa potrącania (dz. I. ustawy o państw. pod. doch.), — zwolnienie od podatku dochodowego przez lat 10 dochodu z produkcji ropy naftowej i gazu ziemnego, otrzymanej w otworach poszukiwawczych oraz z produktów, uzyskanych z przeróbki tych surowców, oraz zwolnienie od niektórych opłat stemplowych.

Zakres ulg dla niektórych inwestycji na całym obszarze Państwa obejmuje prawo potrącania z dochodu, podlegającego podatkowi dochodowemu z dz. I oraz zwolnienie od niektórych opłat stemplowych.

Ulgi dla nabywców akcji i udziałów są w polskim ustawodawstwie zupełną nowością. Polegają one na tym, że pierwonaabywca akcji lub udziałów w sp. z ogr. odpow., gdy chodzi o nowe przedsiębiorstwa, których dotyczą ulgi przewidziane w ustawie, ma prawo potrącenia ceny emisyjnej akcji z dochodu, podlegającego podatkowi dochodowemu tak z dz. I, jak i dz. II oraz specjalnemu podatkowi od wynagrodzeń.

Zasadnicze zmiany wprowadza ustawa w systemie ulg dla budownictwa mieszkaniowego. Obecnie ulgi obejmować będą:

1) Zwolnienie od podatku od nieruchomości na lat 10, a w stosunku do budowli, zawierających lokale nie większe niż trzyizbowe — na lat 15.

2) Zwolnienie na ten sam okres od podatku od lokali.

3) Zwolnienie na okres 10-cio względnie 15-letni od wszelkich danin, dla których podstawą wymiaru jest podatek od nieruchomości, z wyjątkiem opłat i dopłat z art. 19 i 23 ustawy drogowej i z art. 6

ustawy o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne.

4) Prawo potrącania kosztów budowy domów mieszkalnych i garaży (z wyłączeniem pożyczek Państw. Funduszu Bud.) z dochodu, podlegającego podatkowi dochodowemu z dz. I i II. Można potrącić nie więcej niż zł 15.000,— na pierwszy lokal mieszkalny i zł 5.000,— na każdy następny lokal. Gdy chodzi o osoby prawne ulga ta przysługuje tylko dla jedno- i dwuizbowych mieszkań. Ograniczenia co do wysokości dopuszczalnych potrąceń i co do ilości izb nie dotyczą obszaru C. O. P. i m. Gdyni. Prawo potrącenia odnosi się także do podatku specjalnego od wynagrodzeń.

5) Prawo potrącenia z dochodu opodatkowanego wg działu I ustawy o państwowym podatku dochodowym sum wydatkowanych na przeprowadzenie kanalizacji i wodociągów.

6) Zwolnienie od podatku dochodowego na lat 10 dochodów z nowowznoszonych domów mieszkalnych w miastach, składających się wyłącznie z lokali nie większych niż dwuizbowych (zwolnienie to nie było przewidziane w projekcie rządowym ustawy, uchwalone zostało z inicjatywy izb ustawodawczych).

Ulgi dla nabywców pojazdów mechanicznych (samochodów, ciągników, motocykli) i statków powietrznych obejmuje prawo potrącenia od 15 do 20% ceny nabycia pojazdu z sumy podatku dochodowego z dz. I lub II łącznie z podatkiem specjalnym. Ulga dla r. 1938 i 1939 wynosi 20%. Ulgi dotyczą osób, które nabeżdą pojazdy do końca 1939 r. Termin ten może być przesunięty przez Radę Ministrów do końca 1942 r., przy czym ulga może być obniżona do 15%.

OTWARCIE PRZYCHODNI LEKARSKIEJ W KAMIEŃCZYKU POW. RADZYMIŃSKIEGO (WOJ. WARSZAWSKIE).

Powiat radzyński jest powiatem, w którym w ciągu ostatnich niespełna dwóch lat samorząd powiatowy przystąpił do zorganizowania służby zdrowia. W 1937/38 r. podzielono powiat na 6 obwodów lekarskich: Radzymin, Wołomin, Tłuszcz, Jadów, Kamieńczyk i Zazdrość.

W obwodach Radzymin i Wołomin uruchomiono ośrodki zdrowia ze stacjami opieki nad matką i dzieckiem, a w obwodzie Tłuszcz uruchomiono przychodnię — poradnię lekarską (przychodnia w Zazdrości istnieje od 1929 roku).

Od 1 kwietnia 1938 r. uruchomiono przychodnię w Kamieńczyku i Jadowie.

Dnia 19 kwietnia 1938 r. dokonano uroczystego otwarcia przychodni w Kamieńczyku. Po poświęceniu lokalu przychodni przez miejscowego proboszcza ks. St. Sprusińskiego Starosta radzyński p. J. Strusiński, przecinając symboliczną wstążkę w drzwiach przychodni, dokonał jej otwarcia.

Na uroczystość tę przybyli pp.: Z. Strzemżalski, Sekretarz Rady Powiatowej w Radzyminie, lekarz powiatowy dr Wł. Zasławski, kierownik przychodni, Zarząd i radni gminy Kamieńczyk z wójtem p. Józefem Psykowskim, miejscowi działacze społeczni z Magistrem A. Sicińskim na czele oraz 25 osób chorych, które przybyły do przychodni po porady z różnych miejscowości obwodu.

Po otwarciu przychodni radny gm. Kamieńczyk i członek Wydziału Powiatowego p. W. Rembieliński

wyraził podziękowanie za uruchomienie przychodni i opiekę nad gminą Kamieńczyk, która, jako położona na krańcu powiatu, była traktowana dotychczas przez władze powiatowe po macoszemu, a która bardzo potrzebowała tej placówki zdrowia.

Ks. St. Sprusiński oświadczył, iż cieszy się, że na terenie jego parafii, parafii ubogiej, położonej na granicy powiatu radzyńskiego, powstała instytucja, która będzie niosła ulgę cierpiącym.

Następnie p. Starosta Strusiński przedstawił całokształt poczynań samorządu powiatowego w kierunku podniesienia stanu sanitarno - zdrowotnego powiatu radzyńskiego, zaznaczając, że otwarcie przychodni lekarskiej w Kamieńczyku jest jednym z fragmentów tych poczynań.

W końcu p. Starosta wezwał mieszkańców gminy Kamieńczyk, aby, starając się ułatwić przychodni pracę, wykazali troskę o stan sanitarno - zdrowotny własnych mieszkań, zabudowań i osiedli oraz pozytywnie ustosunkowywali się do poczynań władz państwowych i samorządowych, jako też inicjatywy poszczególnych osób, zmierzających do podniesienia ogólnego poziomu materialnego i moralnego gminy.

PRZECHOWALNIA OWOCÓW W POW. KUTNOWSKIM (WOJ. WARSZAWSKIE).

Wydział Powiatowy w Kutnie postanowił wybudować przechowalnię na owoce. Ze względów propagandowych postanowiono projektowaną przechowalnię wybudować przy Szkole Rolniczej w Mieczysławie.

wowie. Owoce z sadu Szkoły Rolniczej byłyby odpowiednio przechowywane, co znacznie zwiększyłyby obecne dochody szkoły. Z drugiej strony wychowankowie Szkoły będą mogli zaznajomić się z racjonalnym przechowywaniem owoców i prawidłowym przygotowaniem ich do zbytu.

Przechowalnia wybudowana będzie według planów Komitetu Chłodnictwa. Obliczona jest na 25.000 kg owoców. Powstanie ona w rejonie o dużym rozwoju sadownictwa.

Wniosek Wydziału Powiatowego został przyjęty przez Radę Powiatową.

IX KURS ZADRZEWIANIA DRÓG I OSIEDLI W STANISŁAWOWIE.

W czasie od 22 do 24 kwietnia 1938 r. odbył się w Stanisławowie IX kurs zadrzewiania dróg i osiedli, zorganizowany przez Związek Powiatów R. P. dla służby drogowej i budowlanej oraz działaczy letniskowych powiatów i gmin wojew. stanisławowskiego.

Otwarcie kursu, którego dokonał p. inż. Skupiński, Naczeln. Wydz. Kom. - Bud., odbyło się w sali Rady Miejskiej w dn. 22 kwietnia rb. o godz. 8-ej rano.

Program kursu obejmował zagadnienia, związane z kształtowaniem krajobrazu i ochroną przyrody, ze szczególnym uwzględnieniem ogrodnictwa ozdobnego i użytkowego dla potrzeb letniskowych.

Wykłady i pokazy przeprowadzili pp.: inż. Podczaski, Dyr. Mikieta, inż. Swoboda, inż. Walbes, oraz insp. Kordus, Robinson i Szafranski.

W kursie brali udział inżynierowie i technicy drogowi z powiatów i miast oraz burmistrzowie, wójtowie i ogrodnicy miejscy, w liczbie 61 osób.

DZIAŁALNOŚĆ POLSKIEGO BANKU KOMUNALNEGO W 1937 R.

Ukazało się właśnie sprawozdanie Polskiego Banku Komunalnego za rok 1937. Ogólną charakterystykę działalności Banku za ten okres podaje sprawozdanie Rady Nadzorczej, zamieszczone we wspomnianej publikacji. Podkreśla ono z jednej strony wzrost wkładów, przy czym jednak „wkłady te, na skutek warunków naszego rynku pieniężnego, oprocentowane są dość wysoko, a że lokowane są na rachunkach à vista, bądź też za krótkim stosunkowo wypowiedzeniem, przeto i uruchomienie dysponowanych kapitałów odbywać się może na krótkie terminy“. Ponieważ zaś „rok ubiegły odznaczał się popytem przeważnie na kredyt długoterminowy, przeto na znaczne rozszerzenie akcji kredytowej Bank, zmuszony stosować się do warunków lokat, pozwolił sobie nie mógł“.

Działalność kredytowa z funduszy własnych przedstawia się w cyfrach następująco (wg stanu na dz. 31.XII.1937 r.):

1) pożyczki na weksle własne samorządów	zł 1.122.450,—
2) dyskonto weksli samorządowych, przedsiębiorstw sam., zw. międzykom. oraz zrzeczeń samorz.	„ 887.760,39
3) pożyczki na r-kach otwartego kredytu	„ 963.028,—
razem dla zw. samorz., ich zakładów i przedsiębiorstw oraz zrzeczeń samorządowych	zł 2.973.238,39

4) kredyty dla K. K. O.:

a) dyskonto weksli	zł 1.977.886,64
b) sakda na r-kach koresp. „	1.261.540,94
c) lokaty na ks. oszczędn. „	1.091.803,53 zł 4.331.231,11

Ogółem kredyty samorządowe gotówkowe zł 7.304.469,50

Pożyczki na weksle własne samorządów zwiększyły się z 433.850,— zł na koniec 1936 r. do 1.122.450,— zł na koniec 1937 r. Stan przyznanych dla K. K. O. kredytów dyskontowych zwiększył się nieznacznie z 7.466.300,— zł do 7.649.150,— zł, natomiast wykorzystanie tych kredytów zmniejszyło się z 2.555.005,70 zł na 1.977.886,64 zł. Również zmniejszyły się kredyty dla K. K. O. w formie lokat na książeczkach oszczędnościowych (z 1.262.880,03 zł do 1.091.803,53 zł).

W roku ubiegłym uruchomiony został kredyt obligacyjny. Bank udzielił pożyczek obligacyjnych na sumę 5.090.200,— zł, w czym na spłatę zadłużenia związków samorządowych w K. K. O. zł 4.445.200,—; na pozostałą sumę 645.000,— zł składają się cztery pożyczki. Ogółem na dz. 31.XII.1937 r. stan pożyczek obligacyjnych wynosił zł 19.863.820.

Poza tym działalność Banku obejmowała administrację funduszami specjalnymi i kredyty terminowe dla samorządów ze specjalnych lokat. Czołowe miejsce zajmuje tu Komunalny Fundusz Pożyczkowy, którego stan na dz. 31.XII.1937 r. wynosił zł 23.515.136,55, z czego w pożyczkach krótkoterminowych — zł 4.305.948,22 i długoterminowych zł 17.171.515,59. Następnie idzie Drogowy Fundusz Pożyczkowy — zł 3.406.827,91, Fundusz Inwestycyjno - Budowlany (w likwidacji) — zł 12.985,78, Fundusz na Rozbudowę Miast (w likwidacji) — 2.490,83, Fundusz Pracy na pomiary i plany zabudowania — 603.316,95. Pożyczki terminowe specjalne z lokat terminowych wynoszą na koniec 1937 r. 5.702.857,19. Inne pożyczki terminowe wynoszą: należności z tytułu wkładów konwersyjnych zawartych ze spółkami wodnymi — zł 201.716,—; sumy objęte akcją oddłużenia i rozterminowane przez C. K. O. — zł 3.547.795,—. Działalność w zakresie udzielania nowych kredytów rozwijał Komunalny Fundusz Pożyczkowy (6.136.150,— zł nowych pożyczek), Drogowy Fundusz Pożyczkowy (254.000 zł nowych pożyczek) i Fundusz Pracy na pomiary i plany zabudowania (252.475,19 zł).

Wkłady i lokaty na 31.XII.1937 r. wynosiły:

1) na książeczkach wkładowych	zł 840.281,65
2) à vista	„ 3.631.087,35
3) terminowe i za wypowiedzeniem	„ 8.260.339,19
4) specjalne	„ 25.731.210,87
5) bieżące	„ 7.938.689,60
6) banki „Loro“	„ 11.760.376,79

razem zł 58.161.985,45

Jak zaznacza sprawozdanie, wkłady w ciągu roku sprawozdawczego powiększyły się o zł 992.572,44. w szczególności znacznie wzrosły wkłady natychmiast płatne oraz za wypowiedzeniem, zmniejszyły się zaś wkłady specjalne.

Czysty zysk na r. 1937 wyniósł zł 325.668,34. Proponuje się wypłacenie 2% dywidendy dla akcjonariuszów.

WALNY ZJAZD ZWIĄZKU UZDROWISK POLSKICH.

Dnia 9.IV. br. odbył się w Warszawie Walny Zjazd Związku Uzdrowisk Polskich. Po zagajeniu przez wiceprezesa Związku, dyr. Stanisława Wiśniewskiego wybrano na przewodniczącego Zjazdu p. Jana Potockiego z Rymanowa.

Na wniosek przewodniczącego Zjazd uczcił pamięć zmarłego prezesa Związku ś. p. Rajmunda Jaroza. Następnie przedstawiciele władz i stowarzyszeń, reprezentowanych na Zjeździe składali Związkowi Uzdrowisk życzenia.

Referat na temat „potrzeby i możliwości inwestycyjne uzdrowisk polskich“, wygłosił dyr. Stanisław Wiśniewski. Według danych, zawartych w tym referacie — ogólny wydatek uzdrowisk polskich na inwestycje wynosił około 50.000.000 zł (w tym na uzdrowiska państwowe przypada 21.474.000). Na czele pod tym względem stoi Krynica (12.085.000 zł), następnie Ciechocinek (6.368.000 zł), Zakopane (5.532.000 zł) i Iwonicz (3.389.000 zł). Jakkolwiek kwota zainwestowana przez uzdrowiska polskie na nasze stosunki jest dość wysoka, wystarczyła ona jednak zaledwie na zaspokojenie potrzeb najpilniejszych. Uzdrowiska państwowe czerpały kredyty na inwestycje z dotacji państwowych i z dochodów własnych. Zdrojowiska prywatne w pewnym stopniu korzystały z kredytu publicznego, jednakże długoterminowy kre-

dyt publiczny partycypuje w akcji finansowania inwestycji uzdrowiskowych zaledwie w 10%. Potrzeby uzdrowisk polskich, obliczone na podstawie opracowanych przez każde uzdrowisko programów inwestycyjnych, wynoszą 61.227.000 zł) z czego na uzdrowiska państwowe przypada 28.419.000 zł). Następnie przedstawiciel Ligi Popierania Turystyki wygłosił referat w sprawie rozszerzenia sezonów uzdrowiskowych w r. 1938, a przedstawiciel Polskiego Radia w sprawie radiofonizacji uzdrowisk polskich.

Sprawozdanie z działalności Związku Uzdrowisk za r. 1937 — 38 odczytała dyr. Minkiewiczowa. Jedną z najważniejszych spraw, załatwianych przez Związek, jest stworzenie Instytutu Balneologicznego w Krakowie (wspólnie z Tow. Balneologicznym i gminą m. Krakowa). Zarząd Związku podjął również inicjatywę w sprawie uporządkowania prawodawstwa uzdrowiskowego i wprowadzenia ustawy o zdrojowiskach na terenie wojew. śląskiego, oraz w sprawie większych ulg podatkowych dla uzdrowisk i ograniczenia sprzedaży napojów alkoholowych. Z ramienia Związku Uzdrowisk Polskich doc. dr Sabatowski brał udział w kongresie nowopowstałej Międzynarodowej Federacji Zdrojowisk w Budapeszcie. Przy Związku Uzdrowisk pracowała Komisja Morska i Komisja Wód Mineralnych.

Zjazd Związku Uzdrowisk dokonał następnie wyborów nowego Zarządu.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(Notowania z dn. 28.IV. 1938 r.)
 1 dol. St. Zjedn. — 5.29 zł
 100 frank. szwajc. — 121.95 zł.
 1 funt, szterl. — 26.43 zł.
 100 frank. franc. — 16.40 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franko stacja załadowania).
 W dn. 28.IV. 1938 r. Warszawa.
 Zyto 2075 — 2175 zł
 Pszenica 27.50 — 28.50 zł.
 Jęczmień 17.00 — 18.00 zł.
 Owies 19.75 — 22.00 zł.

Poradnik samorządowy

1. *Pytanie:* Zarząd gminny w T. woj. krakowskiego zapytuje, czy nie stoją jakiegokolwiek przeszkody co do kontrolowania przez komisję rewizyjną wydatków szkolnych, wówczas gdy przewodniczący komisji rew. jest kierownikiem szkoły, a jeden z członków przewodniczącym rady szkolnej miejscowej, której gospodarka ma być kontrolowana.

Wobec braku odnośnych przepisów w ustawach samorządowych, zarząd gminny zapytuje, czy można stosować przepisy o postępowaniu administracyjnym o wyłączeniu urzędnika.

Odpowiedź: Zakaz łączenia mandatu przewodniczącego lub członka gminnej komisji rewizyjnej z mandatem przewodniczącego lub członka rady szkolnej miejscowej jako ograniczający prawo wyborcze musiałyby być w ustawie wyraźnie przewidziane.

Tymczasem ani przepisy o ustroju samorządu terytorialnego, ani o miejscowych radach szkolnych zakazu takiego nie przewidują, pozwalając w ten sposób na równoczesne piastowanie przez jedną i tę samą osobę mandatów w komisji rewizyjnej i radzie szkolnej miejscowej.

Oceniając powyższy stan prawny z punktu wi-

dzenia celowości, należy go oczywiście uznać za niedostateczny, zawierający pewną lukę. Może on być jednak uzupełniony w drodze odpowiedniej polityki organów gminnych, które przy wyborach komisji rewizyjnej powyższy względ winny brać pod uwagę.

Instytucja „wyłączenia urzędnika“, znana w postępowaniu administracyjnym, nie może być w stosunku do omawianego zagadnienia zastosowana, albowiem: 1) komisja rewizyjna, nie będąc organem gminy w rozumieniu art. 1 ustawy ustrojowej z 1933 r., nie stanowi równocześnie władzy samorządowej w rozumieniu art. 1 prawa o postępowaniu administracyjnym; 2) uchwały jej nie regulują poszczególnych konkretnych stosunków prawnych na podstawie materialnych przepisów prawa administracyjnego, nie mają zatem znaczenia wypowiedzenia się, co jest prawem w określonym wypadku dla określonej osoby w jej stosunkach z władzą, lecz jedynie stwierdzają pewne okoliczności faktyczne o znaczeniu ściśle wewnętrznym.

Uchwały te nie są zatem decyzjami administracyjnymi, których by dotyczyło prawo o postępowaniu administracyjnym.

Mgr S.